

Závěr

V několika posledních letech došlo provedenými novelizacemi k rozsáhlým změnám právní úpravy obchodního rejstříku a řízení před ním. O nutnosti vývoje obchodního rejstříku a přizpůsobování tohoto novým potřebám a trendům není třeba diskutovat, a tak lze provedené novelizace v zásadě považovat jako krok správným směrem.

Přesto však i nadále existuje spousta nedostatků, které lze současné právní úpravě problematiky obchodního rejstříku vytknout a které by měly být napraveny dalšími pečlivě promyšlenými a zváženými kroky, z nichž některé si k zamyšlení dovoluji navrhnout.

Obchodní rejstřík jako takový by měl sloužit především samotným podnikatelům a zainteresované veřejnosti. Mám za to, že základní úkony související s obchodním rejstříkem by měly být jednoduše zvládnutelné i pro laiky bez právního vzdělání a tito by se i v řízení před rejstříkovými soudy měli v základních věcech, jako je zejména podání návrhu na zahájení řízení, obejít bez nutnosti odborné právní pomoci. Platná právní úprava by jim k tomu měla dopomoci a ne jim naopak působit zbytečné komplikace.

Za velmi nešťastné považuji roztržštění právní úpravy týkající se obchodního rejstříku do několika právních předpisů, a to zejména současný stav, kdy úprava řízení ve věcech obchodního rejstříku je obsažena jak v hmotněprávní normě, kterou je obchodní zákoník, tak v normě procesní, kterou je občanský soudní řád. Laik, který má v úmyslu se rejstříkového řízení účastnit, je tak značně dezorientován. Takové problémy by mohlo řešit sjednocení hmotněprávní i procesní úpravy obchodního rejstříku do jednoho zvláštního a přehledného zákona, který by odkazoval na subsidiární použití dalších kodexů. Inspiraci je možno hledat například ve slovenské právní úpravě provedené zákonem č. 530/2003 Z.z. *o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Je však nutno podotknout, že aby komplexní úprava obchodního rejstříku v jednom právním předpise skutečně znamenala kýžené zlepšení, je třeba, aby byl takový předpis výsledkem opravdu kvalitní legislativní práce, neboť opačná situace by naopak mohla vést ke zhoršení stávajícího, byť nedokonalého, stavu.

Rejstříkovou novelou provedenou zákonem č. 216/2005 Sb. byla zavedena povinnost podávat návrhy na zápis do obchodního rejstříku na formulářích.

Podnikatelé tuto změnu ve většině případů uvítali, neboť pro ně znamenala zdánlivé zjednodušení, když jim bylo náležitosti samotného formuláře sděleno, které skutečnosti je v návrhu potřeba uvést. Formuláře však bohužel nejsou dokonalé a při jejich vyplňování se podnikatelé často dostávají do nejistoty, jak příslušnou část formuláře vyplnit. Ministerstvo spravedlnosti sice vydalo návod k vyplnění formulářů, nicméně ani tento nedokázal ve většině případů podnikatelům pomoci.

Při zjišťování možných potíží s vyplněním formulářů jsem se rozhodl využít drobný experiment. Formuláře vydané Ministerstvem spravedlnosti jsem předložil několika jednatelům společností s ručením omezeným, kteří dosud využívali k podávání návrhu na změny v obchodním rejstříku právní pomoci advokátů, a požádal je, aby formuláře samostatně vyplnili. Do potíží se většina jednatelů dostala hned při vyplňování části II. formuláře, když si nebyli jisti, zda do pole navrhovatel mají uvést firmu společnosti nebo své vlastní jméno, jakožto jméno osoby, která návrh vyplňuje. S uvedeným problémem nedokázal jednatelům pomoci ani ministerstvem vydaný návod. Podobných nejasností se při vyplňování formuláře objevilo hned několik. Myslím si tedy, že by nebylo na škodu, kdyby podobný experiment vyzkoušelo i Ministerstvo spravedlnosti a ve vazbě na získané poznatky by vydaný návod na vyplnění formulářů aktualizovalo a doplnilo.

Samostatným okruhem problémů je dokládání příloh k prokázání navrhovatelem tvrzených skutečností. Přehled příloh k formulářům sice obsahuje vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 250/2005 Sb., nicméně tato, jak již bylo výše uvedeno, není úplná a navíc je přehled příloh dosti nepřehledný. Podnikatelé tak často v dokládání příloh chybují. Oslovení podnikatelé by jednoznačně uvítali, kdyby byl státní autoritou vydán úplný seznam příloh, které je třeba k návrhu na konkrétní změnu zapisované skutečnosti přiložit, a to včetně podoby, jakou příloha musí mít (tj. zda postačí kopie, zda je nutné ověření podpisů na listině, apod.). Vznikl by tím jakýsi „manuál“, jehož dodržením by podstatně ubylo vadných návrhů na zápis do obchodního rejstříku.

Kladně lze hodnotit i nástup na cestu elektronizace obchodního rejstříku a řízení před ním. I v této oblasti je však stále ještě co zlepšovat. Již dle současné právní úpravy je možné podat návrh na zápis do obchodního rejstříku elektronickou formou a podepsat jej zaručeným elektronickým podpisem. Ani to však často nezbaví podnikatele povinnosti komunikovat s rejstříkovým soudem klasickou poštou nebo osobně. Listiny, které je nutno přiložit k podanému návrhu totiž ve většině případů není možné zaslat elektronickou poštou, neboť nejsou v elektronické

podobě vyhotoveny a certifikovány. Bylo by tedy velmi vhodné vyvinout takový právní a informační systém, ve kterém by přinejmenším státní orgány a notáři byli oprávněni a schopni vydávat veřejné listiny i v certifikované elektronické podobě, kterou by bylo možno bez ztráty její důvěryhodnosti dále předávat. Dovedu si například představit, že by notářské zápisy byly vyhotovovány i v elektronické podobě a ukládány na zabezpečené virtuální místo, odkud by si je rejstříkové soudy byly schopny skrze dálkový přístup vyzvednout. Navrhovateli by pak stačilo pouze na takový notářský zápis ve svém návrhu odkázat.

Jednou z prvních vlaštovek, směřujících ke skutečné a plné elektronizaci podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku, je předávání informací mezi živnostenským rejstříkem a obchodním rejstříkem. Novela živnostenského zákona provedená zák. č. 130/2008 Sb. zrušila s účinností od 1. 7. 2008 živnostenská oprávnění a koncesní listiny. Od tohoto data už podnikatel nemusí prokazovat své oprávnění k podnikatelské činnosti listinou doručovanou soudu a rejstříkový soud si toto oprávnění podnikatele zjišťuje z výpisu z elektronicky vedeného živnostenského rejstříku sám.

Jako další překážku v plně elektronické komunikaci veřejnosti s rejstříkovým soudem vidím současný způsob placení soudního poplatku, a to zejména při podávání elektronických žádostí o vydání opisů zápisu z obchodního rejstříku. Po podání žádosti soud musí napřed žadatele vyzvat k úhradě soudního poplatku. Žadatel pak soudní poplatek uhradí buď v kolcích (čímž ovšem přichází o výhody elektronicky podané žádosti), nebo bankovním převodem. V obou případech se však vyřízení žádosti zbytečně protahuje a komplikuje. Osobně bych uvítal, kdyby mohl žadatel uhradit soudní poplatek zároveň s podáním žádosti a to některou z moderních forem bezhotovostní úhrady. Konkrétně k platbě nižších částek se přímo nabízí stále více se rozmáhající způsob úhrady pomocí SMS zpráv.

Na úplný závěr si dovoluji vyjádřit postesk nad nedostatečnou legislativní úrovní v poslední době překotně provedených novelizacích. Jako příklad se dá poukázat na novelizaci občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 126/2008 Sb. Tento zákon vložil do § 200da o.s.ř. nový odstavec č. 2 a dosavadní odstavce 2 až 7 přečísloval na odstavce 3 až 8. Zákonodárce však opomněl tuto změnu promítnout i do ustanovení § 200dc o.s.ř, který i nadále odkazuje na § 200da odst. 3 a odst. 4, ačkoli je zřejmé, že má po shora uvedené novelizaci odkazovat na odst. 4 a odst. 5. Takto ledabylá práce zákonodárce může mít za následek dezorientaci laické i odborné veřejnosti v tomto právním předpisu. Principu právní jistoty rovněž

neprospívá skutečnost, že ještě dříve, než jedna novela zákona nabude účinnosti, objeví se takové její nedostatky, které je potřeba řešit a k této novele tak záhy putují do parlamentu další její novely.⁹⁰ Nezbyvá než doufat, že se práce zákonodárců v České republice v budoucnu zlepší a s tím se zvýší i kvalita nově přijatých zákonů.

⁹⁰ Více viz např. **Bartošíková, M.** Rejstříkové peripetie aneb jak novela novelu stíhá. Právní fórum, 2006, č. 8.